

**Zakład Napędów Wieloźródłowych
Instytut Maszyn Roboczych Ciężkich PW
Laboratorium Elektrotechniki i Elektroniki**

Ćwiczenie E1 - protokół

Zasilacze:

prostowniki, prostowniki sterowane, stabilizatory

Data wykonania ćwiczenia.....

Zespół wykonujący ćwiczenie:

	<i>Nazwisko i imię</i>	<i>ocena dop. do ćw.</i>
1.	.....	.....
2.	.....	.....
3.	.....	.....
4.	.....	.....
5.	.....	.....
6.	.....	.....
7.	.....	.....
8.	.....	.....
9.	.....	.....
10.	.....	.....

Wydział SiMR PW

Rok ak. 20.../20...

Semestr.....

Grupa.....

Warszawa 2007r.

Spis treści

1. Cel i zakres ćwiczenia
2. Pomiary
3. Zagadnienia do opracowania
4. Literatura pomocnicza

1. Cel i zakres ćwiczenia

Ćwiczenie ma na celu poznanie zasad działania i wielkości charakteryzujących:

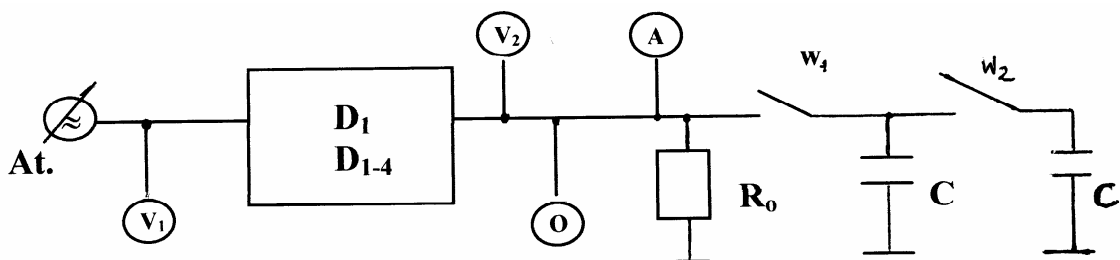
- **Prostowniki**: (prostowanie jest to proces, w wyniku którego z przebiegu mającego wartości dodatnie i ujemne otrzymuje się przebieg przybierający wartości tylko jednego znaku);
- **prostowniki sterowane**: (posiadają możliwość regulacji prądu i napięcia wyprostowanego, przez zmianę kąta otwarcia – przewodzenia – prostownika).
- i stabilizatory**: (uniezależniają – w ograniczonym zakresie – napięcie lub prąd od wahań napięcia zasilającego i prądu obciążenia).

2. Pomiary

Pomiary mają na celu wyznaczenie charakterystyk wybranych prostowników jako podzespołów zasilaczy. Poniżej zamieszczono blokowe schematy oraz tabele pomiarowe.

2.1. Prostowniki niesterowane

Pomiary prostowania jedno i dwu półokowego z obciążeniem rezystancyjnym i rezystancyjno – pojemnościowym (RC w układzie równoległym). Blokowy schemat pomiarowy przedstawiono na rysunku 1.

Rys.1. Blokowy schemat pomiarowy

gdzie: At – autotransformator 0 ÷ 250V, V_1 – woltomierz elektromagnetyczny (pomiar wartości skutecznej napięcia prostowanego – U_1), V_2 – woltomierz cyfrowy – pomiar wartości średniej napięcia wyprostowanego (U_{2sr} – zakres DC) i wartości skutecznej napięcia wyprostowanego (U_{2sk} – zakres AC), A – amperomierz (I – pomiar wartości średniej prądu wyprostowanego), O – oscyloskop (U_{omx} – pomiar wartości maksymalnej napięcia wyprostowanego – amplitudy).

Pomiary w układzie prostowania jedno półokowego – D_1 ; w układzie prostowania dwu półokowego – D_{1-4} .

R_0 – rezystancja obciążenia, C – kondensator, $w_{1,2}$ – wyłącznik kondensatorów

2.1.1. Prostowanie w układzie jedno połówkowym (D₁) przy R_o = const.

1. Obciążenie rezystancyjne (wyłączniki w₁ i w₂ otwarte);
2. Obciążenie rezystancyjno – pojemnościowe (wyłącznik w₁ lub w₂ zamknięty, lub wyłączniki w₁ i w₂ zamknięte).

Pomiary należy wykonać dla pięciu wartości napięcia U₁

Tabela 1

(R_o = R₀₁ = const.)

-	1					2				
U ₁	U _{2śr}	U _{2sk}	I	U _o	U _{omx} U _{osk}	U _{2śr}	U _{2sk}	I	U _o	U _{omx} U _{osk}
V	V	V	A	X (mm)	V _{omx} V _{osk}	V	V	A	X(mm)	V _{omx} V _{osk}
1										
2										
3										
4										
5										

Pomiary oscyloskopowe. W celu wyznaczenia wartości skutecznej napięcia pomierzonego oscyloskopem U_{osk}, należy skorzystać z zależności:

$$U_{osk} = \frac{10Xk}{\sqrt{2}}$$

gdzie: X – amplituda [mm], k = stała zakresowa oscyloskopu [V/mm], 10 – stała dzielnika napięcia.

2.1.2. Prostowanie w układzie dwu połówkowym (D₁₋₄) przy R_o = const.

1. Obciążenie rezystancyjne (wyłączniki w₁ i w₂ otwarte);
2. Obciążenie rezystancyjno – pojemnościowe (wyłącznik w₁ lub w₂ zamknięty, lub wyłączniki w₁ i w₂ zamknięte).

Pomiary należy wykonać dla pięciu wartości napięcia U₁

Tabela 2

(R_o = R₀₁ = const.)

-	1					2				
U ₁	U _{2śr}	U _{2sk}	I	U _o	U _{omx} U _{osk}	U _{2śr}	U _{2sk}	I	U _o	U _{omx} U _{osk}
V	V	V	A	X (mm)	V _{omx} V _{osk}	V	V	A	X(mm)	V _{omx} V _{osk}
1										
2										
3										
4										
5										

Pomiary oscyloskopowe. W celu wyznaczenia wartości skutecznej napięcia pomierzonego oscyloskopem U_{osk}, należy skorzystać z zależności:

$$U_{osk} = \frac{10Xk}{\sqrt{2}}$$

gdzie: X – amplituda [mm], k = stała zakresowa oscyloskopu [V/mm], 10 – stała dzielnika napięcia.

2.1.3. Prostowanie w układzie dwu połówkowym (D₁₋₄) przy stałej wartości U₁

1. Obciążenie rezystancyjne (wyłączniki w₁ i w₂ otwarte),
2. Obciążenie rezystancyjno – pojemnościowe (wyłącznik w₁ zamknięty),
3. Obciążenie rezystancyjno – pojemnościowe (wyłącznik w₁ i w₂ zamknięte).

Pomiary należy wykonać dla pięciu wartości rezystora R₀.

Tabela 3

(U₁ = ... V)

-	1					2					3					
	R ₀	U _{2sr}	U _{2sk}	I	U _o	U _{osk}	U _{2sr}	U _{2sk}	I	U _o	U _{osk}	U _{2sr}	U _{2sk}	I	U _o	U _{osk}
	V	V	A	mm	V _{osk}	V	V _{mx}	A	Mm	V _{osk}	V	V	A	mm	V _{osk}	
1																
2																
3																
4																
5																

Pomiary oscyloskopowe. W celu wyznaczenia wartości skutecznej napięcia pomierzonego oscyloskopem U_{osk}, należy skorzystać z zależności:

$$U_{osk} = \frac{10Xk}{\sqrt{2}}$$

Gdzie: X – amplituda [mm], k = stała zakresowa oscyloskopu [V/mm], 10 – stała dzielnika napięcia.

Na podstawie uzyskanych wyników wykonać wykresy: U₂, I = f(U₁) przy R₀ = const. i

U₂ = f(I₂), przy U₁ = const. z zaznaczeniem wpływu pojemności.

Dla prostowania jedno i dwu połówkowego wyznaczyć współczynnik szczytu określony jako:

U_{omx}/U_{2sk} (dla przebiegów przemiennych sinusoidalnie zmiennych współczynnik ten jest równy $\sqrt{2}$).

2.2. Prostowniki sterowane

2.2.1. Skalowanie przesuwника fazowego generującego impulsy wyzwalające tyrystory

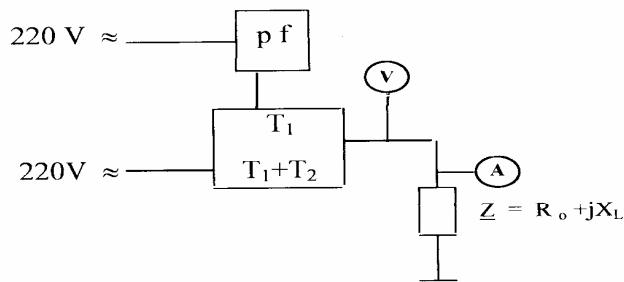
Korzystając z oscyloskopowego odczytu położenia (na sinusoidzie wzorcowej) impulsu wyzwalającego, wyznaczyć zależność kąta przewodzenia tyrystorów od działek przesuwnika (długość sinusoidy „X” odpowiada kątowi 360⁰, odległość impulsu od t = 0 „Y” odpowiada szukanemu kątowi „φ”).

Tabela 4

N	Działki	1	10
φ	Stopnie		

Wykreślić zależność φ = f(n)

2.2.2. Pomiary prądów i napięć w sterowanych (tyrystorowych) układach jedno i dwu połówkowego prostowania. Blokowy schemat pomiarowy przedstawiono na rysunku 2:

Rys.2. Blokowy schemat pomiarowy

gdzie: pf – przesuwnik fazowy, T_1 , T_1+T_2 – jedno i dwu połówkowy prostownik tyrystorowy,

V – woltomierz (pomiar napięcia), A – amperomierz (pomiar prądu),

$Z = R + jX_L$ – impedancja

Tabela 5

N	Działki		I	10
φ	Stopnie(z wykresu)			
T_1	U	V		
	I	A		
$T_1 + T_2$	U	V		
	I	A		

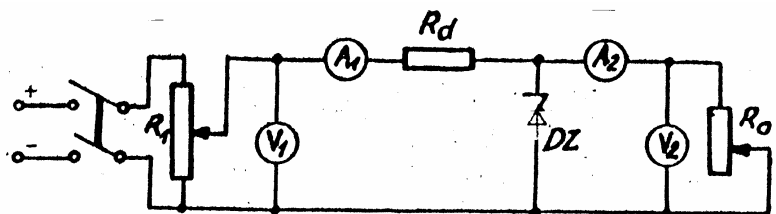
φ – kąt przewodzenia tyrystorów (odczyt z wykresu), T_1 – sterowane prostowanie jedno połówkowe, $T_1 + T_2$ – sterowane prostowanie dwu połówkowe.

Na podstawie wyników pomiarowych należy wykonać wykresy $U, I = f(\varphi)$, a z obserwacji oscyloskopowych szkic przebiegów czasowych: $u(t)$ oraz $i(t)$ dla różnych wartości φ .

2.3. Stabilizatory

2.3.1. Stabilizator z diodą Zenera

Schemat pomiarowy przedstawiono na rysunku 3.

Rys.3. Stabilizator z diodą Zenera - schemat układu pomiarowego

2.3.1.1. Wyznaczanie charakterystyk stabilizacji $U_2 = f(U_1)$ dla prądów obciążenia $I_2 = I_{2zn}$

$I_2 = 0,5 I_{2zn}$ i $I_2 = 0$ ustalanych przy $U_1 = U_{zn}$

Tabela 6

$I_2 = 0$	U_1 U_2	V V	
$I_2 = 0,5 I_{2zn} = \dots \text{mA}$	U_1 U_2	V V	
$I_2 = I_{2zn} = \dots \text{mA}$	U_1 U_2	V V	

2.3.1.2. Wyznaczanie charakterystyk stabilizacji $U_2 = f(I_2)$ dla napięć zasilania

$U_1 = \text{const. (parametr)}$

Tabela 7

$U_1 = U_{1zn}$	I_2 U_2 I_1	mA V mA	
$U_1 = 0,5 U_{1zn}$	I_2 U_2 I_1	A V mA	

Na podstawie wyników pomiarowych należy wykonać wykresy $U_2 = f(U_1)$ – prąd obciążenia parametr i $U_2 = f(I_2)$ – napięcie zasilania parametr.

2.3.2. Stabilizator kompensacyjny

Schemat pomiarowy stabilizatora kompensacyjnego przedstawia rysunek 4

Rys. 4. Stabilizator kompensacyjny – schemat pomiarowy

3.3.2.1. Wyznaczenie charakterystyk stabilizacji $U_2 = f(I_2)$ dla $U_1 = U_{zn}$, U_s – poziom stabilizacji – parametr.

Tabela 8

$U_s = U_{s1} = U_{zn}$	U_2 I_1 I_2	V mA mA	
$U_s = U_{s2}$	U_2 I_1 I_2	V mA mA	

Na podstawie wyników pomiarowych wykonać wykresy $U_2 = f(I_2)$, gdzie: U_s – parametr.